

سیاست جنایی خانواده

نسیم خداخواه

امیرحسین نوربخش

- سرشناسه : خداخواه، نسیم، ۱۳۵۷ -
- عنوان قرارداد، : ایران. قوانین و احکام
Iran. Laws, etc.
- عنوان و نام پدیدآور : سیاست جنایی خانواده/ نسیم خداخواه، امیرحسین نوربخش.
- مشخصات نشر : تهران: استاد شهریار، ۱۳۹۶.
- مشخصات ظاهری : ۱۰ ص.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۲۳-۱۲-۹ : ۲۵۰۰۰۰ ریال
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- موضوع : حقوق خانواده
- موضوع : Domestic relations
- موضوع : حقوق خانواده -- ایران -- مقررات کیفری
- موضوع : Domestic relations -- Iran -- Criminal provisions
- موضوع : حقوق خانواده (فقه)
- موضوع : Domestic relations (Islamic law)
- موضوع : حقوق خانواده -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
- موضوع : Religious aspects -- Islam -- Domestic relations
- شناسه افزوده : نوربخش، امیرحسین، ۱۳۶۵ -
- رده بندی کنگره : ۱۳۹۶ س ۹/خ ۵۴۰/ KMH
- رده بندی دیویی : ۳۴۶/۵۵۰۱۵
- شماره کتابشناسی : ۴۸۵۷۵۹۷
- ملی

سیاست جنایی خانواده

مولف: نسیم خداخواه - امیر حسین ربینش

ناشر: استاد شهریار

چاپ و صحافی: نسیم

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

قیمت: ۲۵ هزار تومان

شابک: - - ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۳-

تلفن تماس: ۸۸۳۶۸۷۲

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه :
۲۷	بخش نخست: بررسی اهمیت خانواده و حمایت قانونگذار از تشکیل و بقاء آن
۳۰	فصل نخست: اهمیت خانواده، حمایت از آن در مرحله تشکیل
۳۱	گفتار نخست: ضرورت نگاه به خانواده در سیر تاریخ و بررسی مبانی نظری
۳۲	مبحث نخست: خانواده و احترام به بنیان آن در گذر زمان
۳۲	بند نخست: خانواده در ایران باستان
۳۵	بند دوم: خانواده در نگاه اسلام و قرآن
۳۶	بند سوم: انواع خانواده در جوامع امروزی
۳۹	بند چهارم: ازدواج موقت، تشکیل خانواده یا تزلزل بنیان خانواده
۴۲	مبحث دوم: بررسی مبانی نظری خانواده
۴۲	بند نخست: نقش خانواده در رشد اجتماعی
۴۳	بند دوم: اهمیت روانشناختی خانواده
۴۴	بند سوم: نقش خانواده در بزهکاری فرزندان و پیشگیری از جرم
۵۰	مبحث سوم: لزوم حمایت قانونگذار و سیاست گذار از خانواده
۵۰	بند اول: مبانی جرم انگاری و دخالت دولت در حوزه خانواده
۵۴	بند دوم: گواهینامه ازدواج، دخالت مستقیم دولت در امور خانواده
۵۶	گفتار دوم: حمایت کیفری از تشکیل و پایه گذاری خانواده
۵۷	مبحث نخست: جرم انگاری ازدواج قبل از بلوغ
۵۷	اهمیت تعیین سن ازدواج
۵۹	بند سوم: ضمانت اجرای جرم ازدواج قبل از بلوغ
۶۱	مبحث دوم: جرم انگاری عدم ثبت ازدواج دائم

۶۱	بند نخست : پیشینه ، اهداف و ضمانت اجرای ثبت نکاح
۶۱	الف : پیشینه ثبت
۶۲	ب : تعریف ثبت
۶۳	ج : اهداف ثبت نکاح
۶۳	۱- اطمینان از صحت نکاح
۶۳	۲- پیشگیری از اختلاف
۶۴	۳- ضمانت های اجرای ثبت
۶۴	۴- سهولت اثبات حقوق زوجین
۶۵	د : آثار ثبت
۶۵	۱- اعتبار محرمات سند
۶۵	۲- اثبات محتویات سند
۶۵	۳- غیر قابل اثبات بودن ادعای مخالف
۶۵	۴- اجرای سند
۶۶	۵- تأمین خواسته دعاوی
۶۶	بند دوم : لزوم ثبت نکاح دائم و سابقه قانونگذاری
۶۸	بند سوم : نقد و بررسی ثبت نکاح در قانون حمایت از خانواده
۶۹	الف : تخفیف مجازات عدم ثبت نکاح
۷۰	ب : الزام به ثبت نکاح دائم
۷۰	بند چهارم : عدم جرم انگاری عدم ثبت ازدواج موقت
۷۱	الف : ایرادات وارد به بر عدم الزام ثبت ازدواج موقت
۷۲	ب : پیشنهادات قانونی
۷۳	۱- الزام ثبت نکاح موقت
۷۴	۲- ثبت نکاح و تخفیف مجازات
۷۵	۳- جرم انگاری دخالت کنندگان در عقد نکاح
۷۵	مبحث سوم : تدلیس در ازدواج
۷۶	بند اول : مروری بر پیشینه قانونگذاری تدلیس در نکاح
۷۷	بند دوم : مفهوم تدلیس در نکاح
۷۷	الف : معنای لغوی و اصطلاحی تدلیس:

ب : انواع تدلیس	۷۸
بند سوم : علل و انگیزه های فردی و اجتماعی تدلیس	۸۰
بند چهارم : راهکارهای مهار تدلیس	۸۹
بند پنجم : کسب اجازه از دولت جهت زناشویی	۹۲
فصل دوم : حمایت کیفری از حیثیت ، شرف و بقای خانواده	۹۳
گفتار نخست : جرم انگاری اعمال جنسی حدی	۹۴
مبحث نخست :	۹۵
بند نخست : بررسی حرمت تشریم زنا و علل آن در شرایع مختلف	۹۶
بند دوم : فلسفه جرم انگاری زنا	۹۹
بند سوم : تشدید مجازات ، فاعلات و مفاعلات از زنا خانواده	۱۰۱
۱- زنا با محارم نسبی	۱۰۱
۱-۱- فلسفه تشدید مجازات زنا با محارم	۱۰۲
۲- زنا با زن پدر	۱۰۳
۳- زنای به عنف	۱۰۳
۳-۱- راهکارهای مبارزه با زنای به عنف	۱۰۴
۳-۱-۱- راهکارهای کیفری	۱۰۴
۳-۱-۲- راهکارهای غیر کیفری	۱۰۵
۱- فلسفه تشدید	۱۱۳
۲- رجم از دیدگاه قرآن و سنت	۱۱۴
۲-۱- رجم در تورات	۱۱۴
۲-۲- رجم در قرآن	۱۱۵
۲-۳- رجم در سنت پیامبر (ص)	۱۱۵
۲-۳-۱- پیامبر (ص) قانون گذار رجم ؟	۱۱۶
۲-۳-۲- رویه قضایی پیامبر (ص)	۱۱۶
۳- سختگیری در اجرا و اثبات سنگسار در اسلام	۱۱۹
سنگسار و معضلات آن	۱۲۲
۵- راهکارهای غیر کیفری	۱۲۵
تعالی خانواده ها	۱۲۶

۱۲۶.....	پیشگیری از زنا با نگاه به آموزه های دینی
۱۳۳.....	مبحث دوم: همجنس گرایی و فروپاشی بنیان و کیان خانواده
۱۳۶.....	بند نخست: همجنس بازی مردان (لواط)
۱۳۹.....	بند دوم: همجنس بازی زنان (مساحقه)
۱۴۳.....	مبحث سوم: اهداف کلی مجازاتها در جرایم جنسی مستوجب حد
۱۵۰.....	گفتار دوم: جرم انگاری اعمال جنسی تعزیری
۱۵۰.....	مبحث اول: جرم انگاری رابطه نامشروع (ماده ۶۳۷ قانون مجازات اسلامی)
۱۵۱.....	بند اول: مرور، بر پیشینه تاریخی جرم رابطه نامشروع
۱۵۷.....	بند سوم: سادیت، رتباط نامشروع
۱۵۸.....	احادیث و روایات مربوط به ارتباط نامشروع جسمی
۱۵۹.....	بند چهارم: ضرورت اهمیت رابطه نامشروع
۱۶۱.....	مبحث دوم: جرم انگاری سده هجری: در قانون مجازات اسلامی
۱۶۴.....	چند همسری زنان از دیدگاه اسلام
۱۶۶.....	مبحث سوم: روسپیگری و سکوت سنگ قانون
۱۶۷.....	بند اول: تعریف لغوی و حقوقی واژه روس
۱۶۸.....	بند دوم: نظام حقوقی روسپیگری
۱۷۲.....	بند سوم: راهکار اجرایی فقهی - حقوقی برخورد با روسپیگری
۱۷۷.....	بخش دوم: حمایت کیفری از افراد به اعتبار
۱۷۷.....	عضویت در خانواده
۱۷۹.....	فصل نخست: حمایت کیفری از مرد و فرزندان در محیط خانواده
۱۷۹.....	گفتار نخست: حمایت کیفری از مرد
۱۸۰.....	مبحث نخست: حمایت کیفری از مردان به اعتبار همسر بودن
۱۸۱.....	بند نخست: قتل در فراش و سابقه ی تاریخی آن
۱۸۳.....	الف: سابقه فقهی حکم و مستندات روایی
۱۸۵.....	ب: ارزیابی دلایل فقهی مساله
۱۸۶.....	ج: ارزیابی ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی
۱۹۱.....	بند دوم: تفاوت زن و مرد در قصاص و دیه
۱۹۴.....	ب: تفاوت در دیه

بند سوم: طلاق، قدرت انحصاری مرد و فروپاشی کیان خانواده	۱۹۶
مبحث دوم: حمایت کیفری از مرد به اعتبار وجودیت	۲۰۴
مبحث سوم: حمایت کیفری از مردان به اعتبار پدر بودن	۲۱۰
الف: قتل فرزند توسط پدر	۲۱۰
۱- قانون مجازات اسلامی و چتر حمایتی برای پدران	۲۱۰
گفتار دوم: حمایت کیفری از اطفال	۲۲۹
مبحث اول: سابقه ای: گذاری حمایت کیفری از اطفال	۲۳۱
فصل دوم: حمایت کیفری از زن	۲۴۳
گفتار نخست: حمایت کیفری از زنان در امور مالی	۲۴۴
مبحث نخست: جرم انگاری و پرداخت نفقه	۲۴۵
بند نخست: تعریف لغوی و اصطلاحی نفقه	۲۴۶
بند دوم: نفقه از دیدگاه قرآن و روایات	۲۴۷
بند سوم: تعریف حقوقی نفقه و تمکین	۲۴۸
بند چهارم: ضمانت اجرای ترک انفاق و پیشینه قانون گذاری	۲۴۹
بند پنجم: مشکلات اقامه دعوی ترک انفاق	۲۵۲
بند ششم: ترک انفاق حمایت یا عدم حمایت قانونگذار	۲۵۵
مبحث دوم: مهریه و آثار کیفری مترتب بر آن	۲۶۳
بند نخست: تاریخچه مهریه	۲۶۳
بند دوم: مهریه و نگاه کیفری خانواده ها به آن	۲۶۶
بند سوم: تغییر قوانین و غیر قابل وصول تر شدن مهریه	۲۶۹
بند چهارم: درمان مهریه های تصاعدی به صورت ریشه ای	۲۷۰
بند پنجم: معضلات شرط عندالاستطاعه در سند ازدواج	۲۷۲
مبحث سوم: اجرت المثل و نخله	۲۷۴
گفتار دوم: حمایت کیفری از زنان در امور تمامیت جسمانی و معنوی	۲۷۵
مبحث نخست: عدم حمایت از زنان در مقابل خشونت خانگی	۲۷۵
بند نخست: مفهوم خشونت خانگی	۲۸۱
بند دوم: انواع خشونت خانگی علیه زنان	۲۸۶
بند سوم: راهکارهای رفع خشونت خانگی	۲۸۶

۲۹۲.....	بند چهارم : پیشنهادهایی برای رفع خشونت.....
۲۹۷.....	مبحث دوم : جرم انگاری ازدواج مجدد.....
۲۹۷.....	بند نخست : چند همسری در اقوام و ادیان.....
۳۰۵.....	نتیجه گیری.....

www.ketab.ir

مقدمه :

خانواده ایرانی در دهه‌های اخیر، هم چون بسیاری جوامع دیگر، در معرض تحولاتی مهم می باشد. افزایش سن ازدواج و تمایل به مجرد ، افزایش تخصصات خانوادگی و طلاق، همسرکشی، کم شدن روحیه سازش‌پذیری و ضعف کارآمدی خانواده در تنظیم روابط افراد آن، کاهش جنبه های حمایتی، نقصان کنترل و نظارت، عدم توانایی در ایجاد آرامش روانی و ارضای نیازهای عاطفی، ضعف جامعه‌پذیری و پرورش معنوی از معضلات مهم خانواده ایرانی است. آنچه بر نگرانی‌ها می‌افزاید آن است که تاکنون موضوع خانواده به دغدغه اصلی هیچ یک از نهادهای پژوهشی، کارشناسی، سیاست گذاری و برنامه‌ریزی کشور تبدیل نشده است. تاکنون شاهد بوده ایم اقدامات حمایتی جزئی بوده است، نه حمایت از تشکیل، استحکام و کارآمدی خانواده به عنوان یک کل منسجم.

به عبارتی در پژوهش های صورت گرفته تا کنون در گستره ی جرایم خانوادگی صورت پذیرفته است کمتر به اهمیت و اهمیت حمایت از خانواده به عنوان پایه و اساس اجتماع توجه شده است. مشکلات موجود در این پژوهش ها ناشی از ضعف و ناکارآمدی قوانین و مداخلات نابه جای قانونگذار در ابواب مربوط به خانواده می باشد چراکه غالباً حمایت هایی که تاکنون در زمینه مباحث خانواده جرم انگاری است ، حمایت از اعضای خانواده بدون در نظر گرفتن نقش و کارکرد آنها بوده است . در این باره سه بر آن شده است که به شیوه متفاوت و نوینی به بیان موضوع و بررسی کیان خانواده در - جوامع امروزی پرداخته و در این بین به جهت نقش مهم خانواده به چگونگی شکل گیری آن در گذشته و سیر تحول آن تا به امروز اشاره گردد. در این گذر جرایم علیه کیان خانواده را بررسی نموده و حمایت های به عمل آمده را نیز در سیر تاریخ مورد مذاقه قرار دادیم.

علی رغم اینکه معتقدیم ارتکاب کلیه جرایم هر کدام به نحوی از انحاء باعث فروپاشی ساختار خانواده ها می گردد و پیش زمینه بروز مسائل و مشکلات آتی را دامن می زند، لیکن به جهت محوریت تحقیق با موضوع نهاد خانواده و حمایت کیفری و سیاست جنایی به بررسی جرایمی می پردازیم که اثر مستقیم و بلافصل آن بر کیان خانواده بوده و بدین منظور حمایت کیفری از سوی قانون گذار صورت پذیرفته است و از آنجایی که در پژوهش های از پیش انجام شده بیشتر به تجزیه و تحلیل جرایم، نحوه ی ارتکاب و مرتکبین آنها پرداخته شده و دایره ی شمول و انواع این نوع جرایم نمایانده شده است جای آن دارد که در این تحقیق به موضوعات را بر پایه ی مباحثی همچون جرم انگاری ها و دایره ی شمول آنها، و بررسی نظام ضمانت اجراها و چگونگی محوریت آنها و همچنین بررسی تاثیر حمایت های قانونگذار و بویژه مداخله ی آن بر نهاد خانواده، قرار دهیم. آن چه که ضرورت مطرح ساختن آن در این پژوهش احساس می شود، این است که آیا شیوه ی حمایتی قانونگذار و تدابیری در زمینه ی حمایت از اعضای خانواده در جهت حفظ بقاء و تداوم کیان خانواده است؟ به عنوان مثال در باب حمایت از مرد به اعتبار همسر بودن، اجازه ی قتل زن به مرد تفویض شده است در این خصوص، هدف قانون گذار از اعطای مجوز قتل زن به شوهر بر اساس ماده ۶۳۰ قانون مجازات اسلامی چیست؟ آیا قانون گذار می تواند به جهت حمایت عضوی از اعضا و بدون در نظر گرفتن حقوق دفاعی زن، وی را محکوم به مرگ نماید؟ و موجبات قتل های ناموسی را فراهم آورد؟ همچنین در باب حمایت قانون گذار از مرد به اعتبار پدر بودن، قانونگذار اختیار تنبیه اطفال را بدون اشاره به نوع و میزان آن به والدین واگذار نموده است که در این خصوص باید به ضرورت حمایت از اطفال در مقابل خشونت والدین نیز اشاره نمود. در خصوص اینکه سیاست کیفری قانونگذار ما در مقوله جرایم علیه خانواده بر محور حبس، شلاق و جزای نقدی

استوار گردیده است سخن به میان می آوریم و اینکه آیا این تدابیر ضامن حفظ و سلامت خانواده است یا صرفاً قانونگذار فقط به تنبیه فرد توجه داشته است؟ آنچه که در این کتاب مورد توجه واقع شده است بررسی این نوع مجازات ها و میزان اثر و بازدارندگی آنها در رویارویی با رویکرد نهاد خانواده است. سوالی که در پی یافتن پاسخ آن خواهیم بود این است که آیا مجازات های مصرحه در قوانین عادی با اهداف کلی اصول قانون اساسی، که حفاظت از قداست و استواری خانواده می باشد، سازگاری دارد؟ و آیا در صورت تحقق این انطباق، اثر به جو حاکم بر جامعه امروزی، ابقای این نوع مجازات ها به حمایت از کیان خانواده و بقای آن کمک می کند یا الغای آنها؟ علی ایحال به رغم سفارش های اکید قانون گذار اساسی ما به حمایت از خانواده، آنچه که در قوانین ما به چشم می خورد تضمین کننده خنثی و استواری بنیان خانواده نبوده و نیازمند اصلاح و بازنگری می باشد.

در خلال مباحث مطروحه به بررسی اجالی رفتارهای آسیب زننده به ازدواج و کیان خانواده پرداخته و ضرورت جرم انگاری اعمال ارتكابی علیه زنان، خشونت ها در حوزه ی خانواده و همچنین حمایت از اطفال را مورد توجه قرار دادیم و به دلیل اهمیت این موضوعات، خلاء های قانونی موجود در زمینه خشونت های خانگی، ازدواج های اجباری، اذیت و آزار فرزندان، قائل نشدن حق طلاق بر زنان و ... را نیز بررسی نموده و در این راستا، راهکارهای متناسب جهت پیشگیری و ریشه کن کردن این نوع رفتارها را ارائه نمودیم تا شاید بتواند در آینده راهگشای مسائل و مشکلات حوزه ی خانواده باشد، چراکه خانواده زمانی از مخاطرات مختلف محفوظ می ماند که اولاً قوانین کیفری در جهت پیشبرد مقاصد تعالی و حفظ حرمت خانواده ها تدوین گردد و ثانیاً این قوانین در بهبود فرهنگ خانواده ها نقش بسزا داشته باشد که مورد اخیر نقش پیشگیری در ارتكاب جرایم

علیه خانواده دارد. محیط خانه اولین و بادوام ترین عاملی است که در رشد شخصیت افراد تاثیر می گذارد از این روست که لزوم حمایت همه جانبه در زمینه حفاظت از پایداری و قداست کیان خانواده بیش از پیش احساس می شود.

« و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیهما و جعل بینکم موده و رحمه ان فی ذلک لآیات لایات لایرم بتفکرون » از نشانه های خداوند این است که از جنس خودتان برای شما همسرانی آفرید تا در کنار آنان به سکون و آرامش درآیید و بین شما رحمت و صمیمیت قرار داد که در این آیه، نشانه هایی است برای افرادی که اهل فکر و اندیشه هستند.

خانواده به عنوان رکن بنیادین اجتماع و شالوده ی حیات اجتماعی همواره مرکز توجه علمای مذهبی، اخلاقی، جامعه شناسی، روانشناسی و صاحب نظران تعلیم و تربیت قرار دارد. در طول تاریخ از خانواد به عنوان اولین واحد بنیادین اجتماعی، نام برده اند. خانواده، این واحد دیرپای متشکل از پیوندهای زناشویی میان زن و مرد که با تولد فرزندان تکمیل می شود، به عنوان نخستین گروه تعریف شده است. این نهاد اجتماعی به عنوان عامل واسطه ای است که نقش مهمی در انتقال هزاره های اجتماعی دارد و به عنوان بهترین تجلی گاه فرهنگ حاکم بر سایر نهاد ها شناخته می شود. از تجمع خانواده ها، جامعه پدید می آید و وضعیت نظم عمومی جامعه متأثر از شرایط اجتماعی خانواده ها است. لذا هیچ یک از آسیب های اجتماع را نمی توان فارغ از تاثیر خانواده، متصور شد و همچنین سلامت هر جامعه را باید در گرو داشتن خانواده های سالم در آن جامعه، دانست. این رکن اساسی اجتماع، در طول تاریخ بر اثر عوامل گوناگونی از جمله دگرگونی های اقتصادی و اجتماعی دستخوش تغییرات عدیده ای شده است. این تحولات در تمام ابعاد خانواده و از جمله قواعد ساختار و در نتیجه کم و کیف توزیع قدرت به وجود آمده است. همچنین روابط درون خانواده تحت تاثیر شرایط اجتماعی قرار گرفته و در آن دگرگونی

های پدید آمده است که از این لحاظ ممکن است در معرض آسیب پذیری قرار گیرد و دچار از هم پاشیدگی شود.

از طرفی کوچکترین و اصلی ترین واحد اجتماعی خانواده است و آحاد مردم قبل از هر مشکلی در زندگی خانوادگی به سر می برند و شدیدا تحت تاثیر خانواده قرار می گیرند و محیط خانواده نخستین زمینه اجتماعی شدن فرد را فراهم می کند. قبول مسئولیت های فردی و اجتماعی از راه یادگیری و تقلید رفتار والدین ظاهر می شود. خانواده مهمترین عامل تربیت فرد می باشد. می دانیم که کودکان و نوجوانان سرمایه های یک جامعه هستند و بقای جامعه بیش از هر چیز بر کفایت و نوع شخصیت نوجوانان و کودکان استوار است. با توجه به اهمیت تربیت انسانی در حیات جامعه و نقش مهمی که خانواده در شکل گیری شخصیت و منش افراد به خصوص در دوران کودکی و نوجوانی دارد و از سوی دیگر روند رو به رشد میزان بزهکاری و ناهنجاری نوجوانان با اجتماع و ناهنجاری های موجود به نظر می رسد یکی از پارامترهای مهم بررسی شدن نوجوانان و روی آوردن آنها به انحراف و کجروی نقصان در ساختار خانواده باشد. یکی از ارکان مهم اجتماعی شدن کودک و نوجوان، خانواده است و کژی ها و کاستی های ناشی بر این نهاد اجتماعی مانع از انجام صحیح مهمترین کارکردش یعنی اجتماعی کردن و تربیت طفل می گردد.

همه جوامع انسانی خواهان امنیت و عدالت اجتماعی هستند. برای رسیدن به این مطلوب از هیچ کوششی فروگذار نمی کنند. بدون تردید عامل امنیت به رونق و توسعه و رشد همه قشرها و بخش های جامعه کمک می کند. افزایش روبه رشد زندگی ماشینی، مشکلات روانشناختی و تعارضات بین فردی در دنیای امروز باعث شده تا روز به روز بر مشکلات داخلی خانواده و آمار خشونت های خانوادگی، افزوده شود. با رشد جوامع امروزی، امنیت نهاد خانواده تامین نشده و آسیب پذیری مردم نسبت به عوامل خارجی و فشارهای

روانی در بسیاری از نقاط دنیا افزایش یافته است. پایان نامه حاضر با عنوان کیان خانواده و حمایت کیفری از آن می باشد که در مقایسه با سایر پژوهش هایی که در حیطه مباحث خانواده تاکنون صورت پذیرفته است، مباحث و مفاهیم نوینی را مورد بحث و بررسی قرار داده است. بررسی این موضوعات می تواند ما را در شناخت بهتر خانواده که تداوم حیات اجتماعی و - ط ارش ها به عهده ی آن است، یاری دهد از سوی دیگر این پژوهش می تواند در شناسایی عوامل و شرایطی که باعث تبعیض ها ی جنسی در جامعه می شود، راهگشا باشد.

عمده ترین مفاهیمی که در طرح مسئله کتاب بکار رفته و نیازمند تعریف می باشد عبارتند از:

۱- سیاست جنایی:

۲- نهاد خانواده: از این واژه تعاریف متعددی ارائه شده است به عنوان مثال برگس و لاک خانواده را چنین تعریف می کند: "روهی است متشکل از افرادی که از طریق پیوند زناشویی، همخونی و با پذیرش یکدیگر به عنوان شوهر، زن، مادر، پدر، برادر و خواهر در ارتباط متقابلند و فرهنگ مشترکی پدید می آورند و در واحد خاص زندگی می کنند. یا لری معتقد است: "خانواده واحدی اجتماعی است که بر اساس ازدواج پدید می آید. اما می توان گفت: خانواده کوچکترین واحد اجتماعی است که از ازدواج زن و مرد پدید می آید و ممکن است دارای فرزند باشند یا نباشند.

دکتر جعفری لنگرودی در ترمینولوژی حقوق خانواده را چنین تعریف کرده است: "خانواده یک واحد حقوقی است که لااقل از یک زن و یک مرد که بین آنها رابطه زوجیت وجود پیدا کرده ناشی می شود ولی وجود زن و مرد اگرچه که در ابتدا شرط حدوث آن است ولی شرط بقاء آن نیست مانند خانواده ای که از یک مادر و یک فرزند تشکیل می

شود و پدر خانواده مرده باشد به هر صورت لااقل دو نفر شرط تحقق آن است. عناصر اصلی خانواده عبارتند از: الف- رابطه قربابت اعم از سببی یا نسبی. ب- رابطه تعهد فعلی نفقه بنابراین اگر جد نفقه نوه خود را بدهد نوه نسبت به او جزء خانواده محسوب است. ج- دادن نفقه باید قانونا بر او واجب باشد و اگر اخلاقا نفقه بدهد این امر کافی برای صدق خانواده نیست.

- آیا متوجه حیانی که مورد توجه خاص قانونگذاران واقع شده است صرفا ناظر به بیان تکالیف اند یا آن که می توان از آن هادرتدوین نظریه ها، ایجاد ساختارهای سیاست کیفری و حل معضلات موجود در زمینه خانواده نیز بهره گرفت؟ مسئولیت های جدید، ظرفیت های نو، مشکلات جدید و ابزارهای نوینی که عصر جدید پیش روی خانواده نهاده است، چیست و آیا در قوانین خانواده و حمایت های کیفری پیش بینی شده اند؟ علل افزایش جرایم در بین اعضای خانواده چیست و راهکارهای مناسب جهت رفع آن چه می باشد؟ چگونه می توان از مفاسد اجتماعی و اجتماعی پیشگیری نمود و راهکارهای مبارزه قانونی با عوامل اصلی مفسده انگیز به محور حفظ کیان خانواده چیست؟ مقابله با بزه کاری اجتماعی، باندهای فساد و فحشاء و معترفان با نوامیس مردم با هدف تامین امنیت و حفظ کیان خانواده چگونه باید صورت پذیرد؟ است های دولتی چگونه ماهیتی ضد خانواده یا خانواده محور می یابند؟ و کارآمدی هر یک از این خانواده چه منفعتی برای دولت ها به ارمغان خواهد آورد؟ نگرش هایی که مشروعیت قوانین را به عدم مخالفت با آموزه های فقهی تقلیل می دهد و آموزه های اخلاقی و معرفتی دین را بر فقه اجتماعی اسلام دخالت نمی دهد، چگونه می تواند به تصویب قوانینی ضد خانواده منجر شود؟ نظریه و راهبرد قوانین جزایی ایران در کنترل خشونت خانگی و تضمین امنیت اجتماعی زنان و کودکان چیست؟ سیستم حمایت از زنان آسیب پذیر تابع چه اصولی است تادر

خدمت تقویت نظام خانواده و حل مشکلات اساسی زنان قرار گیرد؟ ارزیابی و بازنگری قوانین موجود و تدوین قوانین حمایتی و اتخاذ تدابیر مناسب جهت نظارت بر حسن اجرای قوانین و تحکیم بنیان خانواده، باید به چه صورت باشد؟ جریان‌ات فرهنگی در کشور چگونه باید مدیریت شوند تا در خدمت منافع خانواده قرار گیرند؟ سیاست‌های قانونگذاری کشور برای آن که در خدمت تقویت خانواده قرار گیرد باید حاکمیت چه اموری را بپذیرد؟ آموزش‌های لازم به دختران و پسران در زمینه انتخاب همسر با در نظر گرفتن سلامت دین، فکری، جسمی، برای پیشگیری از جرایمی که تشکیل و پایه‌گذاری خانواده را تحت تأثیر قرار دهد، چگونه باید باشد؟ برخورد قاطعانه دستگاه‌های انتظامی و قضایی با بزه‌کاران و عوامل اصلی جرم زایه عنوان تهدید کننده استحکام خانواده، باید به چه صورتی تحقق یابد؟

اهداف تحقیق را می‌توان در امور زیر خلاصه کرد: بررسی و شناخت کیان خانواده و چگونگی تغییر ساختارهای خانواده از گذشته تا به امروز بررسی قوانین و مقررات کیفری موجود در ابواب خانواده و انطباق آنها با شرایط عمومی خانواده‌ها بررسی علل و عوامل موثر در فروپاشی نظام خانواده و چگونگی پیشگیری از آنها، بررسی تأثیر حمایت‌های کیفری قانونگذار از خانواده و نتایج حاصله از اجرای مجازات کیفری تعیین شده، کشف و بیان نواقص و کاستی‌های موجود در قوانین و ارائه طرق رفع آنها، ارائه راه حل برای تحقق اهداف و نیت قانونگذار در جهت حمایت از استواری و بقای خانواده، استفاده از قانونگذار برای رفع نواقص قانونی و تصویب و تدوین قوانین کامل و بی‌عیب در حوزه خانواده و اثبات لزوم حمایت‌های دولت از کیان خانواده‌ها به جهت اهمیت نهاد خانواده به عنوان هسته اجتماع و جلوگیری از اجحاف و بی‌عدالتی نسبت به اعضای خانواده، استفاده از پژوهشگران، محققین و دانش پژوهان برای تکمیل بحث‌ها و ارتقاء

نظریات حقوقی در جهت حفظ بنیان خانواده دلایل انتخاب موضوع و ضرورت انجام تحقیق، بی تردید لزوم انجام تحقیق در مباحث مربوط به خانواده به عنوان پایه و اساس اجتماعات همواره حائز اهمیت فراوانی بوده است. میدانیم که در الگوهای سنتی خانواده، قوانین مشخصی در مورد وظایف زن و مرد و انجام فعالیت های مربوط به زندگی زنشویی وجود داشت و در واقع از پیش تعیین شده بود ولی افزایش سطح سواد آموزی، ورود زنان به اجتماع، داشتن مشارکت کنترل بر منابع اقتصادی خانواده و از جمله عواملی است که الگوهای سنتی را تحت تاثیر قرار داده و به تغییر ساختار خانواده و نحوه ی توزیع قدرت خانواده تاثیر بسیار داشته است. تغییرات ایجاد شده در جوامع در مواردی موجب سست شدن بنیان خانواده و افزایش آمار خشونت و طلاق و به نوعی افزایش آمار ارتکاب جرایم دیگر نسبت به گذشته شده است. این جهت و به منظور مبارزه با علل و عواملی که کیان خانواده ها را تحت تاثیر قرار داده و مخی است آن را به ورطه ی نابودی و هلاکت گرفتار کند، ضرورت و اهمیت تحقیق در خصوص موضوع احساس می شود و همچنین در این راستا لزوم بررسی تاثیر ارتکاب جرایم بر کیان خانواده و محوریت مجازات ها و نحوه ی اثر گذاری آنها بر حفظ و بقای خانواده، حائز اهمیت می نمود که آن نیز یکی دیگر از دلایل انتخاب عنوان مذکور بوده است. اهمیت و ضرورت انتخاب این قوانین با شرایط جامعه ی کنونی، شناخت هنجارها و زیر ساختها، ضرورت حمایت ها و قائل نگذار از خانواده، برطرف کردن ابهامات موجود در حوزه ی جرم انگاری ها و پرداختن به نواقص و تکمیل آنها و ارائه راهکارها و پیشنهاد هایی که بتواند در رفع این معضلات پیشه نشی گران را یاری نماید، ما را بر آن داشت که تحقیق حاضر با عنوان کیان خانواده و حمایت کیفری از آن را انتخاب نموده و با ابداع روش نوین در ارائه پایان نامه، بیش از پیش به ضرورت ها و مباحث کاربردی با توجه به مقتضیات زمان، توجه داشته باشیم. این پژوهش شامل دو

بخش می باشد. در بخش اول پس از بررسی کیان خانواده و لزوم حمایت قانونگذار از آن در دو فصل به بررسی حمایت قانونگذار در مرحله تشکیل و استمرار آن پرداخته ایم. در بخش تعزیرات سه نوع اعمال به منظور حفظ کیان خانواده جرم انگاری شده که ناظر به مرحله تشکیل خانواده می باشند که به دلیل اهمیت آنها به عنوان رفتارهای آسیب زننده به ازدواج و خوارده در فصل اول مورد بررسی قرار گرفت. در فصل دوم با توجه به صراحت قانون اساسی مبنی بر پاسداری از قداست خانواده، به بررسی جرایمی که استمرار و بقاء خانواده را تهدید می نماید پرداخته و در دو گفتار، جرم انگاری های حدی و تعزیری در باب جرایم منافی عفت، قداست خانواده را مطرح نموده و معضلات و راه حل های جایگزین را مورد اشاره قرار دادیم. در بخش دوم روابط خانوادگی و حمایت قانونگذار از این روابط را مورد بررسی قرار دادیم. - نانچه می دانیم وجود رابطه خانوادگی بعضا می تواند عامل سقوط دعوی به منظور حمایت از انجام خانواده به شمار آید که فلسفه این امر ایجاد محیطی امن و به دور از تنش در خانواده است. در واقع قانون گذار به نوعی بعضی از بزه ها را تحت پوشش مصونیت خانوادگی قرار داده و در هنگام تعارض میان قانون و اعضا راه حل متناسب که زیان کمتری داشته باشد را انتخاب می نماید. در این بخش طی دو فصل ۱- حمایت کیفری از مرد و فرزندان، ۲- حمایت کیفری از زنان، به بررسی این حمایت های قانونی از روابط افراد در خانواده پرداخته ایم. گویی است همانطور که خواهیم دید عامل روابط خانوادگی در حقوق ایران حمایت کیفری بسیار زیادی را به ویژه در زمینه جرایم جسمی به دنبال داشته است، در حالی که در بسیاری از کشورها اگر جرایم جسمی توسط یکی از اعضای خانواده علیه عضو دیگر صورت پذیرد از عوامل مشدده کیفر به شمار رفته و این مصونیت ها بیشتر محدود به امور مالی می باشد. علی ایحال در لایه لای قوانین و درحوزه جرم انگاری ها و حمایت های به عمل آمده تناسب و تعادل لازم به

چشم نمی خورد. علی رغم اینکه تحقیق در موضوع پایان نامه به جهت گستردگی مباحث و کمبود منابع مورد نیاز بسیار مشکل بوده است لیکن سعی بر آن شده است که روش تحقیق به شیوه ی کتابخانه ای و استفاده از فیش برداری از مقالات ، کتب فقهی ، کتب حقوقی و کیفری و رویه های قضایی ، انجام شود. خانواده یک نهاد چند وجهی (چندبعدی) است که روابط درون آن از پیچیدگی های ویژه ای برخوردار است که در مطالعات خانواده باید مدنظر قرار گیرد. این بدان معنی است که افراد خانواده تاثیر متقابلی بر رفتار همدگر دارند و جدا کردن یا عدم توجه به این تاثیرات باعث کاهش اعتبار یا بی اعتباری نتایج مطالعات می شود. خانواده یک نهاد ایستا نیست، بلکه پویا است. تعریف و نگرشی که به خانواده در حال حاضر وجود دارد با نگرشهای نیم قرن پیش تفاوت زیادی دارد و مطمئناً در طول سال های آینده نیز دچار تحول خواهد شد. بنابراین تعمیم نتایج مطالعات دیروز به خانواده های مروری و تعمیم نتایج امروز به فردا کاری اشتباه است و به برداشتی نادرست از وضعیت خائنه و دگرگون شده برنامه ریزی غلط منجر می شود. این مطالعات باید همراه با تحول خانواده ها در طول زمان ، متحول شوند تا نتایجی کار آمد و قابل استناد ارائه دهند. تعریف و نگرشی که به خانواده در یک جامعه وجود دارد با جوامع دیگر تفاوت های زیاد و در بعضی مواقع بنیادی دارد. یکی از واج ، روابط زناشویی ، شیوه فرزندپروری و ... در فرهنگ شرقی بویژه در فرهنگ ایرانی امروز با فرهنگ های غربی تفاوت بنیادی دارد. همچنانکه در درون یک جامعه نیز خرده فرهنگ های مختلفی وجود دارند که شیوه ها و سنت های مخصوص خود را دارا می باشند و با توجه به این واقعیت بحث از خانواده بدون توجه به عوامل فرهنگی از اعتبار لازم برخوردار نخواهد بود. خانواده یکی از نهادهای مهم اجتماعی است که حفظ و تحکیم آن باعث استحکام پایه های جامعه و جلوگیری از تزلزل آن می باشد. از اینروست که ضرورت حمایت از خانواده بیش

از سایر نهادها در جامعه احساس می شود. تحقیق حاضر با موضوع کیان خانواده و حمایت کیفری از آن می باشد. پژوهش های فراوانی در حوزه مباحث حقوق خانواده تاکنون انجام شده لیکن نقطه مشترک تمامی تحقیقات انجام شده این است که در این زمینه پایان نامه های موجود گاه با عناوین و موضوعات خاص در حوزه ی حمایت های کیفری از خانواده همچون جرم ترک انفاق، قتل در فراش و ... توجه داشته و محور بحث را پیرامون یک موضوع قرار داده اند و گاهی اگر در باب حمایت از کیان خانواده پژوهشی انجام شده بیشتر عناصر و جزئیات جرم مد نظر واقع شده است تا راهکارها و پیشنهادهایی که بتواند راهگشای نقص موجود باشد. بکری دیگر از مشکلات قابل طرح در پژوهش انجام شده این است که به دلیل گستردگی جرم انگاری های مربوط، لازمی به تمرکز بر این پژوهش مطالعه ی وسیع و همه جانبه در زمینه جرمیه جرایم بوده است. در این مسیر، پس از شناخت هر جرم به طور کامل و بررسی ضمانات اجرا و مجازات ها، لازم بود نواقص و معضلات آن شناسایی و پیشنهادات و راهکارهای مفید ارائه گردد که در این زمینه علاوه بر شناخت، تسلط و اشراف بر کلیه ی اصول و ارکان هر جرم، ضرورت مطالعه ی مباحث جرم شناسی، روانشناسی، و جامعه شناسی، احساس می شد.

مشکل دیگر در پژوهش حاضر این است که اصول و قواعد حاکم بر نظام خانواده ها، اصولاً قواعد غیر کیفری هستند که قواعد کیفری هرگز نمی توانند جایگزین مناسبی برای آنها باشند. دلیل این مطلب آن است که طبع خانواده ها با قواعد و احکام آمرانه سازگار نیست و قوانین نمی توانند وارد قلمرو خانواده ها شوند و شاید به همین دلیل است که امروزه قواعد کیفری در ابواب خانواده در مقایسه با قواعد غیر کیفری بسیار اندک و ناچیز است و همین امر باعث شده که نگارش کتب در باب قواعد کیفری حاکم بر خانواده بسیار کم باشد. به علت عدم وجود منابع منسجم کتابخانه ای و محدود و اندک بودن منابع در

بخش کیفی خانواده، در این خصوص به مراجعه مستقیم به کتب مرتبط، رسالات، پایان نامه ها، و مقالات و تحقیقاتی که تاکنون انجام شده، متوسل شده و برای تکمیل مطالعات انجام شده نیازمند مراجعه به دادگاه ها، سازمان بهزیستی، نیروی انتظامی و مطالعه نمونه های عینی از جرایم ارتكابی در حوزه خانواده بوده ایم. در ادامه لازم به نظر می رسد که به مشکلات مربوط به تنظیم پلن اشاره نموده که دلیل اصلی این مشکل، ارائه ی پلن مدنظر اینجانب در مدادی از پایان نامه های موجود بود که این مطلب موجب محدودیت اینجانب در چیدمان و بسته بندی نمودن مطالب، می شد. لذا به ناچار پلن مربوطه تهیه و تدوین شده است. با وجود آن که نگارنده در به کار بستن راهنمایی و اشارات استادان کوشش خویش را مبذول داشت اما اندک پیش از همه معترف است که موضوع پژوهش حاضر گسترده تر از آن است که در حد آن اندک بضاعت وی در این پژوهش ادا شده باشد، اما تنها امید نگارنده آن است که این رساله با همه کاستی های خود، گامی —هر چند کوچک— در راستای مطرح نمودن ارزش های اسرارآلود خانوادگی و خانواده در جامعه باشد. در نگارش این کتاب از رهنمودهای سرکار خانم فرنوش نوری بخش روانشناس و مدرس بهره مند بوده ایم. همچنین باید از الطاف و مشاوره های معاونت امور زنان ریاست جمهوری و مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی نهایت تشکر را بنماییم. نیز لازم است از لطف و مهر جناب آقای دکتر... که زحمت نگارش دیباچه بر کتاب را کشیدند و بالخصوص: دکتر علی نجفی ابرند آبادی—دکتر علی آزمایش و دکتر محمد علی اردبیلی که راهنمای علمی بی شایبه ای را برای نگرانندگان سبب شدند تشکر فروان بنماییم و قدر دان رحمتشان باشیم.

دکتر امیرحسین نوربخش

نسیم خداخواه